

ШАМША І. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент

ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПРЕДМЕТНОЇ ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ ЮРИСТА

Професійна етика юриста — галузь знання, яка останнім часом активно розвивається. Це не може здивувати, адже в українському суспільстві чітко сформувався запит на моральне правосуддя, якому довіряють сто відсотків громадян. Таке правосуддя є спільною метою і філософа, і юриста. Саме таке правосуддя відповідає інтеграції України в європейське співтовариство.

Проте, філософсько-юридичний дискурс щодо професійної етики юриста, та її структурних елементів (судової етики, адвокатської етики тощо) багатий на непорозуміння, суперечності та думки, які відмінюють одна одну. Складається враження, що професійна етика юриста в розумінні юриста — це інша етика, ніж професійна етика юриста в розумінні філософа і, навіть, інша етика, ніж етика як така. Тому першим завданням дослідника є завдання визначення предмета професійної етики юриста, адже з визначення предметної зацікавленості тієї, або іншої галузі знання починається будь-який дискурс в науковій площині.

Що потрібно врахувати, визначаючи предмет професійної етики юриста? Логічно було б припустити, що професійна етика юриста постає видом професійної етики, а професійна етика — видом етики. Відношення між поняттями «етика», «професійна етика» та «професійна етика юриста» є класичним обмеженням поняття, коли кожне наступне поняття постає видом попереднього. Тому не логічно, коли поняття, яке дослідник отримує наприкінці логічного ланцюга, суперечить та прагне відмінити вихідне поняття. Це означає, що визначення предмету професійної етики юриста повинно починатися з визначення предмету етики. Почнемо й ми з цього.

Автор даного тексту свого часу в одній зі своїх публікацій запропонував визначення предмету етичного знання [2, с. 161]. Предмет етики — це мораль і моральність, поле морального вибору людини в аспекті людського буття або небуття. Окремо підкреслюємо, що питання людського буття (а не простого існування) є дуже важливим у визначенні предмету етичного знання, інакше етика здатна втратити своє філософське коріння і перетворитися на галузь гуманітарного знання, будучи зведеною до сукупності певних приписів та норм. Саме цей, останній елемент запропонованого визначення, дає побачити головне запитання етичного знання: «Що означає бути людиною?». Навколо цього запитання і вибудовується будь-яка етика, постаючи відповіддю на це запитання.

Оскільки професійна етика юриста є видом професійної етики, а остання — видом етики, то головне етичне запитання в дещо видозміненому вигляді зберігається і в її видах. Так, професійна етика головним запитанням має запитання: «Що означає бути людиною певної професії?», а професійна етика юриста вибудовується навколо запитання: «Що означає бути людиною, коли ви адвокат, суддя, прокурор тощо?». Дуже важливо зрозуміти, що відповіді на запропоновані запитання не передбачають відповіді на запитання «Що означає бути професіоналом?». Хоча, професійна придатність має яскраво виражений етичний аспект, і сама по собі знімає багато етичних запитань як неактуальних. Проте, це — тема для окремого дослідження. Для нас же важливіше те, що головне запитання професійної етики, якщо бажаєте, трансформується в запитання: «Як залишитися людиною, коли ви *вчитель?*», «Як залишитися людиною, коли ви *лікар?*», «Як залишитися людиною, коли ви *юрист?*». А головне запитання професійної етики юриста трансформується у запитання: «Як залишитися людиною, коли ви *суддя?*», «Як залишитися людиною, коли ви *адвокат?*», «Як залишитися людиною, коли ви *прокурор?*» (відповідно — нотаріус, слідчий, юрис-консульт тощо). Отримати відповіді на ці запитання не так просто, як може здатися на перший погляд, але це, поки що — не наше завдання, бо ми бажаємо визначитися з першими питаннями професійної етики юриста, а не зануритися в цю етику.

Тепер можна повернутися до проблеми визначення професійної етики юриста. Якщо прийняти, що предметом етики є *мораль і моральність, поле морального вибору, в аспекті людського буття або небуття*, то предметом професійної етики буде: *мораль і моральність вчителя, лікаря, юриста, поле морального вибору представників цих професій, в аспекті людського буття або небуття*. А предметом професійної етики юриста буде *мораль і моральність судді, адвоката, прокурора, поле морального вибору представників цих професій, в аспекті людського буття або небуття*.

Які переваги ми отримали завдяки запропонованому визначенню? *По-перше*, предмет професійної етики юриста не вийшов за межі предмету етики як такої, що відповідає всім вимогам логіки. *По-друге*, ми визначили не мораль і моральність в професіях судді, прокурора і адвоката, а мораль і моральність судді, прокурора, адвоката. Це дозволило нам уникнути розуміння цього «в», яке так не влаштовувало М. Гайдеггера — на зразок одягу в шафі, або води в стакані [1, с. 54]. У визначенні предмету професійної етики юриста не можна закладати, так сказати, «зовнішність» моралі і моральності відносно діяльності юриста, як випливає з деяких юридичних визначень. В цих визначеннях професійна діяльність юриста латентно розуміється або як позаморальна, або як аморальна. Важливо, щоб визначення предмету професійної етики юриста передбачало те, що мораллю і моральністю й так пронизано всю юридичну діяльність. І це саме тому, що юрист передусім є

людиною, а потім вже — юристом. Саме це є визначальним аспектом цієї галузі знання. *По-третє*, дуже важливо зрозуміти, що професійна етика юриста дозволяє сягнути людського буття судді, прокурору, адвокату тощо. Вона вказує на те, що питання людського буття є важливим питанням для представників цих професій.

На наше глибоке переконання, лише розуміння вищевикладених думок уможливило створення морального правосуддя в Україні, якому довіряють сто відсотків громадян. Україна потребує моралі і моральності юристів як внутрішніх засад їхньої діяльності, а не лише як зовнішніх формальних приписів, за виконанням яких будуть стежити (нехай навіть) *спеціальні* інстанції.

Список використаних джерел

1. Хайдеггер М. Бытие и время / Мартин Хайдеггер; пер. с нем. В. В. Бибихина. – Изд. 2-е, испр. – СПб.: Наука, – 2002. – 451 с. – (Серия: Слово о сущем).
2. Шамша І. В. Роль категорій загального і одиничного при визначенні предмету етичного знання / І. В. Шамша // Мультиверсум. Філософський альманах / гол. ред. Лях В. В. – К., 2011. – Вип. 6(104). – С. 155– 166.

МАТЮШИНА И. И.

Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
доцент кафедры философии, кандидат философских наук

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ИНТЕРПРЕТАЦИИ В ФИЛОСОФИИ Э. БЕТТИ

В истории философской герменевтики XX столетия имя итальянского философа Эмилио Бетти занимает значительное место. Об этом факте все, кто изучал философскую герменевтику по украиноязычным и русскоязычным переводам основных философских текстов, узнавали только из учебников. Возможность познакомиться с основной работой автора, который повернул развитие герменевтики XX столетия в методологическое русло, был оппонентом Г.-Г. Гадамера, появилась совсем недавно. В 2011 году вышел русскоязычный перевод работы Эмилио Бетти «Герменевтика как общая методология наук о духе» [1], и у нас появилась возможность обратиться к первоисточнику и проанализировать основные положения данной концепции.

Уже само название работы отсылает нас к дильтеевскому разделению наук на науки о духе и науки о природе, и как будто указывает на то, что автор будет продолжать дильтеевскую традицию философской